

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Šibenik na godinu donasjanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utiživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista, nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para peti redak ili po pogodbi. — Priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankrana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Vlada i koalicija u Banovini.

U Banovini dolazi na vladu po propisima nagodbe samo onaj, koji je sporazuman da primi vlast od mađarskog ministra predsjednika. A kako je danas u Ugarskoj ministrom predsjednikom Khuen-Hedervary očito je da on imenuje vladu u Banovini po svojoj uvjerenosti i po svojoj volji. A očito je također da i oni koji primaju vladavinu iz ruku mađarskog ministra predsjednika moraju se njemu pokoravati, jer inače on ih jednostavno zamieni s drugim ljudima.

Ovakvo je išlo od kad god je uglavljena nagodba i ovako će ići dokle god bude ona trajala, jer nagodba izričito govori da bana, pročelnika vlade, imenuje na predlog mađarskog ministra predsjednika kralj. To drugim riječima znači da banom postaje samo onaj koji je u milosti, na službu mađara.

Dakle bio banom Mažuranić, Pejačević, Rauch ili Tomašić u stvari ostaje uvijek isto, jer svaki nagodbeni ban dolazi na čelo vlade na isti način, biva po želji Mađara i stoji dok oni hoće.

Prije proglašenja nagodbe, od god. 1861. do 1867. vodila se borba u Banovini, da to tako ne bude, ali uvijek je ta borba bila silom skršena čudom, ali nije priznala zajednica ugarsko-hrvatska.

Tada je i po sebi došla nagodba i Rauch je dobio banstvo.

Nakon toga vodila se žestoga borba za vladu, za banstvo. Stvorila se jaka stranka, koja je svallala Raucha.

Nu ta pobjeda, to izvođenje vlade nije ništa pomoglo. I Bedeković i Mažuranić morali su raditi kao nagodbeni banovi. Svako opiranje bilo je uzaludno, tako da je mogao napokon doći na bansku stolicu Khuen-Hedervary.

I on je pomoću vladine stranke, koalicije starih unionista, naprednjaka, obzoraša i srba, mogao vladati preko dvadeset godina.

A nije ta koalicija nastala preko noći, nego kroz sve one borbe od god. 1861. do god. 1880., do pada Ivana Mažuranića.

U toj koaliciji bilo je uvijek ljudi onih vlada koje su odstupale i novih koje su dolazile: od strogih unionista do neodvišnjaka, pa do Srba svih boja.

Opoziciju proti toj vladi vodila je stranka prava i neki elementi Mažuranićeve vlade, koji nisu pošli u koaliciju Khuen-Hedervaryevu.

Stranka prava je sve to više jačala i množila se. Obzoraši su gubili svakim danom pristaja u narodu, ali su za to porodili porod realne politike i realnih tobož političara.

Borba proti Khuenovoj vladavini je bivala svakim danom žestoka. A kako su se i u Ugarskoj

skoj odnošaji zaoštavali proti liberalnoj, vladinoj stranci koja je bila strogo dualistička, i kako su Košutovci sve to više jačali, tako je izbilja u Banovini misao zajedničkog rada sa tim Košutovcima. Ta misao je našla svoj odlik u riečkoj rezoluciji.

Stvorila se na tom temelju koalicija u kojoj pristupiše stari obzoraši, naprednjaci, Srbi samostalci i dio pravaša.

Koalicija je po tom došla na vladu ali velikom pomoću ministarstva mađarskoga.

Došla je do vlade na isti način, kao i ona učinjena pod Mažuranićem, pa je naravno da je na isti način morala i odstupati.

Pogreške se u politici ne popravljaju. Riečka rezolucija je u svojem izdavanju značila izgubljenu bitku za narod hrvatski, a poslije izgubljene bitke sliede porazi za porazom. Tko se dao odmah u početku Mađarima na milost i nemilost bez ikakve protubezbe, nemože od njih očekivati nego samo milost ili nemilost, prema tomu kako im služi.

I tako je bilo. Mađari su postavili koaliciju na vladu, ali jedino u predpostavci da će ih ona u svemu slušati.

Možda bi to ona bila i učinila, da nije došlo pitanje jezika, radi kojega se morala oprijeti da ju narod na izborima ne uništi.

I onda je sledio onaj odpor koalicije u Pešti i u Zagrebu.

Nu sve joj je to bilo zaludu. Mađari postavili su bana Rakozdaya, pa Raucha. A Rauch je znao vladati bičem po koaliciji...

Odpor koalicije nije joj pomogao ništa, jer za pravu tu i nije bilo odpora. Tu se bez prestanka pristuškivalo, što koji ministar progovara. Tu se samo hodočastilo i nastojalo ne zamjeriti se vlastodržcima u Pešti.

Proces u Zagrebu zaokupio svako političko djelovanje u narodu, a proces u Beču služio, da se položi izpit, da je koalicija uza sve objede, sposobna za vladu u ovoj dualističko-nagodbenoj eri.

I odmah se to dokazalo: koalicija sledi primjer koalicije bana Mažuranića i koalicije bana Hedervarya. Ona se sporazumila sa ostatcima stare vlade, pa će ju privremeno podupirati, da kašnje zajedno rade.

Doći do vlade cilj joj je bio i taj cilj će ona postići, kao što su taj cilj postigle sve koalicije prije. Nu da li će ona tim dobiti što za narod dvojimo veoma. Ona će ostati na vladi dok Mađari budu htjeli. Danas Tomašić, sutra Nikolić ili Medaković sve jedno je, dok bana, vladu, bude imenovao Mađar.

Kažu novine koalicije, da se je koalicija sporazumila sa Khuenom i Tomašićem uvjetno. Biva da će biti sazvan sabor, glasovan proračun i izborni red bitli proširen po nekakvoj Nikolićevoj osnovi.

Ako je tako; ako se ide za tim i takovim proširenjem izbornog reda, onda jo to očito izdaja hrvatske stvari Mađarima. To je izričiti Banovinu za nedogledno vrijeme, a možda i za uvijek Mađarskom gospodstvu.

U doba kad se i u Ugarskoj ima da uvede obće pravo glasa u Hrvatskoj se uvadja samo prošireno.

To prošireno pravo pak proteže se na takovu razdiobu kotara da se hrvatski živalj steže na najmanji mogući broj kotara, a življu nehrvatskom daje se najviše što je moguće.

Iz toga sledi, da bi budući sabor hrvatski bio u nemogućnosti što raditi u bilo kojem hrvatskom pravcu. Sliedi da bi bio prisiljen uvijek robovati Mađarskim i bilo kojim tuđinskim pohotam, jer bi i Mađar i bilo tko mogao razpolagati većinom u Hrvatskom saboru, ako bi joj većini pogodiova dieleć joj vlasti i položaje.

Da je ovako, a ne drugačije ne treba puno razmišljati.

Zadnjih godina hrvatski narod da je bio jedinstven, prošet jedinom, svojom hrvatskom misli; da je bio barem za to da se sve naše zemlje okupe u jedno političko-administrativno tijelo, bio bi mogao učiniti čudesa. A ovako, u nemogućnosti da vodi hrvatsku politiku, zaveden na sanje, razdvojen u više i nehrvatskih političkih misli, osuđen je da se u svojoj kući na teže i služu pohotam svih koji se na račun hrvatskog naroda hoće da šire.

Prokletstvo je to kojemu služi svaka koalicija od nagodbe do danas. I ako se u Banovini ne upre da barem tamo zavlada u politici misao hrvatska; ako se tamo ne uredi izborni red tako da misao hrvatska bude absolutno gospodovala u zakonitom predstavnstvu kraljevine, u saboru, narod naš će biti osuđen na robovanje i Mađaru i svakomu tko bude htio da se na račun Hrvatske širi i jača.

Radi svega ovoga današnjoj vladi u Banovini ne može se veseliti nijedan Hrvat, koji shvaća što Hrvatskoj treba, a i s istog uzroka ne može se veseliti ni današnjem radu koalicije u Banovini. Koalicija teži samo za tim da osjigura sebi vladu, ali koalicijonih vlada bilo je i do sada tamo, a uvijek je tuđja misao, misao robsiva naroda poslije tih vlada bila jača nego prije njih.

Tako će biti i ovoga puta, uredili se sve onako, kako se govori da se utanačilo između gospode Khuenta, Tomašića, Nikolića i drugova.

Prahaški, kojog frakcije pripadali, treba da protaru snene oči i da oko sebe pogledaju, jer može biti, da kad se uradi što se u sporazumu koalicije i vlade odlučilo, bude kasno.

Šibenik, 2. ožujka.

Izjave gg. „Hrvatske stranke“. U „Narodnom Listu“ 5. veljače o. g. gosp. Dr. V.

Matijine buhe i Marjanovi blagoslovi.

Napisao don Marko Vezić.

(Svršetak).

— Ti meni, sramuj se, reći, da sam vidina, da čarima izgonim buhe iz gospodareve kuće! Zalost te popala, kad tako vriedjaš svoga Boga! Moj gospodaru, Bog mi dao zdravlja više, nego ga od njega želio, najbolje on znađe, jesam li ja vidina i čaragasića. Da sam ja ta i takta, ne bi se ni vode napila u njegovoj kući. Svak je kod vas vidina, tko trudi i Bogu se moli; svakuda zauzežen, nauka i nazag, gdje bi morale prignuti neku stvar i posla se prihvatiti. Buhe! A kako vam ih ne će biti u kući, kad vam je po tavani na škipine snrada i kajofina, a još od Božića vam se koščurine izpod stola pod nogama trljaju? Va, kudjelje ti tvoju i hiljade za napasti, i sama vidiko, da se nisi od nedjelje umila. Ja ču, ovako stara i nesretna, svakog dana preneti na barila vode u kuću, a ti je, ajdemo se okladiti, da ti u zavirum nju, nemaš kapi, da umreš, za bolesnika. U kući vas ima ko mazgućinica, pa jesi li ti, ko starija, kada pričrvtila, a mladji čuli i poslušali, pa zimme pokrivače, bjelce, slammjače i ostalo ruho u moru, što vam eot u kuću nagrijalo, proluhati, protičičali i proprati? Buha! I malo ih je, a i ono, što

ih je, da su prave, i to bi vam neoprane jezine iznakazile, da se o sebi zabavite!

Još ih je Pekasa sipala, a kako nije bilo pod izpovjedno ime, već sve zornije glasom izdidiže, prenu graja seljane i prikupi ih se, osobito mladjega kipa, liepi broj, a dojedno muči, ko da je u crkvi. Spremem se sad i ja promišljajuć se, da „tko spava i sreća mu spava“ i dok Pekasa pljunula u zemlju, zavalala ime lusuovo i pošla za svojim poslom, očepim i ja; pa ovo je ovako, ovo je onako i...

— Neka je, moja Matijice, Pekasa i življom te žeščom zasula, opet je svaku po istini kazala, a kad naš puk pametno umaje; „Primi svjeta i od djetea“; onako je, kako je ona rekla, pa uturi i ruke na posao. Na prvašnju ču se ja, čuj me Matijice, ko budala navratli i velim ti, ako u mojoj kući i jednu buhu najdes, reci mi, da niesam misnik. Sve je to Pekasa izstriebla i iz kuće izagnala, a ničim drugim već čistoćom, radom i redom, koji vlada u mojoj kući.

— Čistoću Bog ljubi, bit ćeš to hiljadu puta čula, a kad je Bog ljubi, zašto ćemo mi na nju mrziti? Čistoća pače i pokazuje na plemenitost duše, znamen je, da duša ne spava, a kad duša plemenitošću mirliše, ja ne bih znao, smije li tielo, u kome ona boravi, u snradu se valjati i tuzgom se obliepti? Bill ti te svoje vre-

ćine i naušnice, što ti ih vidim u ušima, vrnda-ljila u djubar? Ne bi, jer su zlatne i na čistu im je mjesto. A onda, zašto to smije biti ono drugo? Već, poslušaj ti svoga Don Marka; oskočki der se ti podadapri, moja Matijice, oduri ti od sebe tuzgavoga Marjana, u pomoć zavapi Boga i njegovu milost, zagrni rukave, a za tobom će tri ti mlade neve, ko tri grada. Voda vam je pred kućom i dodija vam, a to vi ne dajte, već dodijate vi njojzi, izagnite iz svoje kuće smrad, onsigle u nju red i čistoću, a onda ču ja, najdes li i jednu buhu u svojoj kući, ciglo mi migni, dotrčati s okolnom braćom misnicima, pa će biti kletve i proklinjanja, da će se zemlja u svojim mertecima tresiti, a nebo oblak na oblak slagati. — Ja sustrknem glavom u kuću, vratnice prikličim, a čeljad, jedno za drugim, omuzlo nizbrod. Posljednje odoše baba Matija i strina Tomica; raštaše se, a ne podraživo. Sve unaokolo utihalo, a doma'o, pa se i u mojoj drvarici razvedrilo, jer Pekasovi gromovi, što ih bilo, to se i izpucalo, a oblaci razišli.

Sutra dan ja kraj Matijicine kuće, a to, kako je na usko, jedva možeš proći. Tu se mlade nevjestie razgolomle i iznose iz kuće: škrinje, police, stolce, stočičke, sinje, a kad ja niže

Mihaljević predsjednik hrvatske stranke pozvao se na Dr. Tresića-Pavičića kao svjedoka u poslu obveze njegove i gosp. V. Vukovića glede izbora u Makarskoj učinjene gg. Dr. Drinkoviću i Dulibiću.

Ovi su na izjavu gosp. Dr. V. Mihaljevića odgovorili još na 9. veljače stvarno i obirno. Dr. A. Tresić-Pavičić nije se žurio, već se tekar na 26. veljače odazvao pozivu svog predsjednika.

U glavnom i ako „malo drugačije“ gosp. Dr. Tresić potvrđiva, da je bilo predloga sa strane gosp. Mihaljevića, ali da „o obećanju pod poštenom rieči — u koliko je on čuo — nije bilo govora“.

Naravno, za dana rieč može biti poštena ili nepoštena prema tomu, jeli se rieč održi ili ne. Ako se o održi onda je poštena, ako se ne održi onda je nepoštena.

U ostalom što se tiče same stvari, je li naime Dr. V. Mihaljević (sa gosp. Vukovićem) zadao rieč u ime svoje ili u ime stranke, to ne menja ništa, jer je i to pitanje bistro. Dr. Vicko Mihaljević je zadao rieč u političkom poslu, političkim ljudima, kao politički čovjek a kao takav on je predsjednik „hrvatske stranke“.

Nego mi imademo do sada četiri izjave. Izjave Dr. M. Drinkovića i Dr. Dulbića su u stvari posve glasulane, a izjave gg. Dr. V. Mihaljevića i Dr. A. Tresića-Pavičića ne slažu se.

Dr. Mihaljević kaže: „Razgovarao sam se u predsbil sabornice, osim s drugim zastupnicim i s Dr. Drinkovićem“.

Onda, a da nigdje ne spominje Dr. A. Dulbića, kaže: „Dr. Drinković je iskao da se na odreku Don Ribičića kao stranka obvežemo“.

Dr. A. Tresić-Pavičić kaže: „Dr. Dulbić je zahtievao, da mu Dr. Mihaljević dade pismenu izjavu, da će se Ribičić odreći mandata“.

Sada pitamo mi: tko je zahtievao? Jeli onaj koga spominje Dr. V. Mihaljević ili onaj drugog koga spominje Dr. A. Tresić-Pavičić?

U ostalom Dr. A. Tresić-Pavičić sam izjavlja da on nije učestvovao „razgovoru“ kad kaže, da je moglo biti i čega on nije čuo. „U koliko sam ja čuo“ govori Dr. Tresić-Pavičić, prema tomu nije se čuditi, što nije čuo sve točno, kako bi to valjda bilo poželjno za „hrvatsku stranku“.

Još jednu: izjava Dr. V. Mihaljevića je na drugoj strani, a izjava Dr. A. Tresića-Pavičića je na prvoj strani, „Narodnog Lista“. Ili predsjednik jedne stranke nije još za počastno mjesto u listu te „stranke“?

A pače, gdje je još gosp. vitez Vuković, koji bi također imao reći, da nije bila za data rieč?

k moru, tu opet puna „štiva“ suknene robe, a do nje opružene slammjače i povaljeni „kavaleti“. Poželjelo se sve to sunce Božjega, a sunce njega, dok se morski val za valom nagoni, i bi, svi bi tu gubu da sadru, a novim životom na svojoj bistrici zaliju.

Ne da se kaddaka zapamtiti, starosti i misli smetu, ni što si sinoć večerao; ali, faliti i ne faliti, jesu i niesu tri dana jedan se za drugim izredala, od ovih zgoda, i ja niz klanac u polje, a Matijica uz klanac iz polja i nosi sprtu rajevka.

— Hvaljen Isus! Vi, oče, u šetnju?

— A evo, Matijice! To toliko da i dolje saznanu, da sam živ, Pače, ima li ih još?

— Salite se vi, oče, da me podražite. Bog vas vidio! Hvala Bogu, vama, pa vašoj Pekasi, od nekaj dan sam odpočinula. Jedna ti do onoga dana, a još jadrnja moja smantana pamet i zamusani Marjan! Dok god, moj oče, bude po svietu sumanutih Matijica i Marjanovih blagosova, nigda od neuka već neuk, ko i od buhe buha! Što vam se čini?

— S malim da i pogadjaš.

— Dašto! I pošli s Bogom!

Balasti. „Hrvatska Kruna“ nosi: Zem. odbor bio je razpisao natječaj za jednog računarskog revizora. Natjecatelj je bilo desetak, a među ovima i takovih, koji su posjedovali najzvrstnije kvalifikacije. No uz ove nalazilo se je i bivši obćinski tajnik u Biogradu. Ovaj je čovjek bio bez ikakvih kvalifikacija za mjesto u natječaju, dapače ima ljudi u čiju istinoljubivost ne možemo sumnjati, koji nas uvjeravaju, da nije prošao niti srednje škole. No pred ostalim natjecateljima imao je tu prednost, da je rođeni brat urednika „Nar. Lista“ g. Vinka Kišića. A „Nar. List“ je glasilo Blankinja i Ivčevića, a Ivčević je predsjednik zem. odbora. Dakle, sve su karikure u lancu svezane kako treba. Prošle subote je zem. odbor onog štićenika imenovao računarskim revizorom, mimoišavši sve druge natjecatelje, koji su bez iznimke posjedovali boljih kvalifikacija od njega, a neki izvornim. Tim je taj tajnik obćine biogradske zadobio deveti razred čina.

Nazad nekog vremena taj isti gospodin bio je podnio molbu na zem. odbor, da ga imenuje svojim kancelistom. Zem. odbor je tu molbu odbio, jer je bio informiran o „prevelikoj“, „radnosti“ molitelja. Sada Zem. odbor imenuje u deveti razred čina i to na vrlo delikatno mjesto čovjeka, kojeg prije nije bilo ni za... kancelistu! Ovaj slučaj drastičnim načinom razsvjetljuje korupciju, koja je zavladała s one strane. Javno menije nek sudi!

Političke vesti.

Propadanje jedne utvare. „Hrv. Sloboda“ od 26. veljače piše: U Dalmaciji postoji jedna stranka, koju se zove „Hrvatska stranka“, kao lucus a non lucendo. Ta je stranka nastala g. 1905. fuzijom bivših narodnjaka sa pravaškim zastupnicima Trumbićem, Marovićem itd. Iza toga je sledila rička rezolucija pod protektoratom te „hrvatske stranke“, koja je tada u istinu bila gospodarica položaja. Sve hrvatske obćine su bile u njezinim rukama. Nu kroz pet godina stvari su se tako preokrenule, da sada ta stranka živi tek od vladine milosti. Pravaštvo je tu stranku potpisalo natrag. Ona se je razpala u dvije grupe, izgubila je većinu u saboru, te ovisi o milosti Srba i Talijanah. Obćine Šibenik, Sinj, Makarska, koje su od početka narodne borbe igrale vodeću ulogu u Dalmaciji, u rukama su pravaša. Osim tih obćina stranka imađe svu silu manjih seoskih obćina, koje imaju veliko znamenovanje u narodnoj borbi. U samomu Zadru pravaši su se nametnuli, te je više nego vjerojatno, da će dođdući izbori doneti njima većinu. „Hrvatska stranka“ je danas u istinu tek utvara. Ona sama to uviđa, pa nastoji, da postane nešto konkretno. Za to namjerava po Uzkršu sazvati svoje ljude ili da oživi ili da likvidira. Najpametnije bi učinila, kad bi likvidirala i prepustila vodstvo zemlje ljudima za to sposobnim i vrijednim, ljudima pravaške stranke.

Oporka rodoljuba. Jučer je u Vrdu pri Vrhniku preminuo Slovenac Karol Kotnik i ostavio ljubljanki Čirilo-Metodskoj školi pol milijuna kruna.

Hrvatski sabor kako sada doznajemo, sazvan je za 18. t. m.

Naknadni izbori za hrvatski sabor biti će — kako „Obzor“ javlja — tek iza konstituiranja sabora.

Orško-iztočni crkveni sabor. Odbor grčko-iztočnog crkvenog sabora održao je u Karlovcima svoju sjednicu, na kojoj je dr. Žarko Mladinović, interpellirao patrijarha Bogdanovića, šta je učinio za saziv sabora, jer su mandati zastupnika iztekli još u prosincu. Patrijarh je odgovorio, da će se sabor sastati iz Uzkrša.

Ministri predsjednici kao protukandidati. Zanimivo je, da ministar predsjednik Hedervary još nije kandidirao u nijednom madjarskom kotaru. Medjutim gosp. ministar čeka na to, da vidi, šta će učiniti dr. Wekerle, bivši ministar predsjednik, koji sada zastupa kotar Temišvar. U Ugarskoj naime svaki ministar predsjednik zastupa taj kotar, pa i ministar Hedervary čeka na toj kotar. Sada je Wekerle izjavio, da će on ostati u tom kotaru, te kandidirati i onda, ako mu bude protukandidat ministar predsjednik Hedervary. Prema tome će borba u tom kotaru, biti vanredno zanimiva, pošto će sadašnji ministar predsjednik Hedervary sigurno biti protukandidat bivšega ministra predsjednika.

Iz madjarske vladine stranke. Bilo je i od prije poznato, da ne vlada najbolji sklad između Tisze i Khuenta u pitanju izborne reforme. Nazad dva tri dana se javlja, da se je taj nesklad pretvorio u čitavi konflikt, koji je i u stranci našao velikog odjeka, pa zato u njoj vlada nesloga i nezadovoljstvo. Čak su nekoi listovi donieli viest, da je ministar financija Lukacs ponudio svoju demisiju, a za njim se poveo i ministar poljodjelstva grof Bela Szereny. U stvari je samo to, da je između

Tisze i Lukaca došlo do diferencija u pogledu kandidata za veliko-županska mjesta.

Obća gradjanska prava u Bosni i Hercegovini.

Ustav proglašen za Bosnu i Hercegovinu garantuje gradjanima ova prava:

1. Jednakost pred zakonom. Svi su pripadnici u Bosni i Hercegovini pred zakonom jednaki.
2. Sloboda seobe. Svaki pripadnik može da sam od svoje volje odabere mjesto prebivanja i promieni svoje prebivalište. Može da steče latifundije koje mu drago vrste, imajući na njima pravo neograničenoga raspolaganja, te može svaki obrt uz zakonske uvjete vršiti. Pripadnik se iz zemlje ne može prognati.

3. Osobna sloboda. Osobnu slobodu zaštićuje zakon. Sudbenu upašjenje može uzrocičiti samo pod uvjetima navedenim u zakonu i pod formalitetima navedenim u zakonima.

4. Nikome se ne može uzeti njegov zakonodredjeni sudac. Sudci su naok u izvršivanju svoje službe samostalni i neodvisni.

5. Sloboda vjeroizpovjesti. Nitko se ne može radi njegove vjeroizpovjesti progoniti niti se može prikriti u obsegu svojih prava. Vjeroizpovjesne čine i obrede može svaki nesmetano kad hoće da obavi, a javno samo one čine i obrede, koji su zakonom priznati, u koliko ovi čini i obredi ne diraju društvene obzirnosti. Priznate su pak vjeroizpovjesti: a) islamska; b) srbsko-pravoslavna; c) rimokatolička; d) evangeličko helvetska; e) evangelička ausburška; f) izraelska. I prema tome je uživanje gradjanskih i političkih prava od vjeroizpovjesti posve neodvisno, ali vjeroizpovjest ne smije ni da dira u gradjanska i politička prava. Priznate vjeroizpovjesti uživaju i nadalje zaklade i imutak, koji je ustrojen, dotično stečen za vjeroizpovjesne, bogoslovske, nastavne i dobrovoljne svrhe.

6. Muslimanima garantovana je sloboda riešenja šerijatskoga prava u obiteljskim, ženičbenim i nasljednim (Mulk) pravnim odnosima. Šerijatsko je pravo, koje se temelji na ustanovama korana i nekim vjeroizpovjestnim odredbama, po kojima se učeđuju i neki imovinski pravni odnošaji. Mulk je slobodno neograničeno vlasništvo, protivno od misije uzajamne imovine, pa se nasljeđuje i mulk pod drugim uvjetima nego misije.

7. Svima je pripadnicima garantovana narodna osebina i jezik.
8. Sloboda izražavanja svojega mišljenja. Svakome pristoji pravo izraziti svoje mišljenje riečima, pismom, štampom ili u likovnim oblicima, naravno ne bez obzira na ustanove zakonske, koje zabranjuju zlorabitu te slobodne. Preventivna cenzura štampe ukinita je. Administrativne poštarske zabrane ne mogu se primeniti za tiskopise, što izlaze u zemlju.

9. Sloboda znanosti, Sloboda znanosti u pogledu izražavanja i u pogledu naučavanja je neograničena i ničim spriječena. Za naobrazbu mladeži poskrbit će se dostojno mnogobrojno pri postojeće škole i zavodi i oni, koji će se tek zavesti. Svaki je pripadnik ovlašten, uz zakonodredjenu kvalifikaciju, osnovati nastavne i uzgojne zavode i na njima podučavati. Vrhovni nadzor i vodstvo nad svim nastavnim i uzgojnim zavodima pristoji zemaljskoj vladi.

10. Kućno pravo. U domu je sloboda neograničena i ne smije se u ni dirati. Kućne pretrage smiju se samo poduzeti pod uvjetima, koji su taksativno navedeni u političke i financijske svrhe, samo u posebnim zakonodredjenim slučajevima.
11. Zaštita listovne, poštarske i brojavne diskrecije. Zaštita listovne, brojavne i poštarske diskrecije zaštićena je zakonskim ustanovama. Postojeće odredbe glede zaplene i otvorenja listova, brojava i pošiljaka ostaju i nadalje u krieposti. Narušenje listovne i druge poštarske diskrecije podpada i nadalje pod ustanove kaznenoga zakona.

12. Neozleđenost vlasništva. U vlasništvo ne smije se dirati. Otudjivanje i izvlaštenja smije se poduzeti samo u svrhe obćega dobra i iz ostalih razloga, koji su zakonom ustanovljeni i uz odmjerenu odštetu. Kazan, kojom se kojemu pripadniku konfiscira imetak, nije dozvoljena.
13. Pravo peticije pristoji svakome. Peticije pod komulativnim imenom smiju da poduzmu samo po vladi dozvoljene korporacije.

14. Pravo sastajanja. Pripadnicima zemaljskim pristoji pravo sastati se gdje i kada se hoće.
15. Pravo udruživanja. Društva smiju se osnivati samo pod uvjetima navedenim u zakonu.

Izseljivanje u Brazil.

Uzprkos opetovanom opomenama, izseljivanje u Braziliju od godine 1908. sveudilj raste.

Mnogobrojni su austrijski izseljenici bili pribavljivi u Braziliju od neodgovornih svjetovatelja i bezsvajestnih poslovača uz obećanja bezplatnog putovanja kao i drugih pripomoći i protitaka, gdje su oni većim dielom upali u najviše nevolju, pa je riedko koji tamo sebi stvorio prilican obstanak.

Gospodarska je kriza, koja je godine 1908. nastala u Braziliju, na novo znatno otežala gospodarsko stanje useljenika. Postojeće brazilsko naseobno zakonodavstvo ne pruža nikakova jamstva za obstanak i budućnost tuđjih naseljenika. Fali svaka organizacija rada, a osobito uređenje poljodjelske vjersije, koja bi malom posjedniku zemlju omogućila, da prebrdi početne potažkoće, koje su još zaoštrene usljed velike skupe, koja tamo vlada.

Prilike u brazilskim državama Parana, San Paulo i Minas Geraes, gdje se naseljenici osobito nastanjuju, nisu povoljne.

Neprilike u kolonizaciji ovih država uzprkos živj djetlatnosti brazilskih naseeljivačkih vlasti treba pripisati neočekivanom brzom prirastu useljenika, kojemu sve oblasti ne bijahu dorasle.

Položaj naseobina, osnovanih god. 1908. u državi Parana, bijaše u obće nepovoljan. Prihod od polja, primitivno obradivanih, ne moгаše doticati za uzdržavanje većine naseljenika one plaće koje su se većim dielom izplaćivale u doznačnicama za nabavu živeža, ne dostajahu mnogobrojnim obiteljima za pribavu najnužnijih stvari usljed pretjeranih cien.

Uzprkos odredbama propisa o naseeljivanju po kojima treba naseeljnicima za prvih 6 mjeseca iza dolaska u naseobinu, te do prve žetve i prodaje zemljišnih proizvoda, davati pripomoć potrebitu za uzdržavanje uz naknadni povrat, u praksi se također za prvih 6 mjeseci naseeljnicima izdavaju doznačnice za nabavu živeža kod ubavljača, naseobnog povjerenstva samo onda, ako mu tri dana na sedmici rade kod gradnje puteva. I tako preostanu samo 3 dana za poljske radnje na ustaljenim zemljištima. Ovo je vrijeme još tim skraćeno, što useljenici, usljed veoma polaganog napredovanja gradnja kuća, moraju stangovati u dažarcama, od kojih su njihova zemljišta udajena ne riedko više sati puta.

U naseobinama Karier da Silva, Senador Correira, Miguel Calman i S. Rogue bijaše žalostno stanje austrijskih useljenika, usprkos ponajviše plodnom zemljištu, dapače na pojedinih mjestima zdvojno, tako da mnogo useljenika opet ostaviše naseobine, a nekolicinu se je morala odpraviti na trošak zavičajne države. Osobito su teške bile prilike u naseobini Karier da Silva, gdje je upravnik naseobine, koji je medjutim bio dignut sa svojeg mjesta, počinio najteže nepravice na štetu naseljenika, podložnih njegovom nadzoru.

Naseobina Legru, osnovana od željezničkog društva „Brasil Railway Company“ kod Porti da Uniao, posjeduje malo zemljišta zgodnog za oranje; teški uvjeti naseeljavanja kao i izkustva, koja su austrijski radnici stekli u službi ovog društva, imala bi biti pomenom na što veći oprez onih izseljenika, koji hoće da sele, te se kane naseeliti u onoj naseobini.

U državi San Paulo bijaše isto tako loše stanje onih austrijskih naseljenika, koji su tamo stigli predjašnjih godina, pak još ne bijahu izplatili svoja zemljišta. Budući da su se oni morali brnuti ne samo za svoje uzdržavanje, već također za podmiru prvog uplatnog obroka, upadose oni zbog gospodarske krize, koja se je stropo u zadnje vrijeme nešto poboljšala, već s početka u potežkoće, tako da je više njih moralo ostaviti svoja zemljišta, pa se skrušeno povratili u bližnje gradove ili u domovinu. Ali su uzalud oni tražili zarade u gradovima, jer nisu trebali radnih sila usljed obćenitog ograničenja produkcija.

Oni izseljenici, koji nadjoše posla u nasadama kafe, postigoše doduše dnevnicu od 15 do 25 milreis-a (4 do 6 kruna), ali im zaslužena zarada više puta ili u obće nebi izplaćena od zaduženika vlasnika nasada kafe ili usljed bi svakojakih prevarnih i nepravdanih odbitaka od plate smanjena za 20 do 40 postot.

A pogoršali su se izgledi također u drugim privrednim granama.

Naseobine u državi Minas Geraes, na sjeveru od San Paulo, nisu prikladne za austrijske naseljenike. Osobito su pak zdvojne prilike u naseobini Joao Piubeira, kamo je godine 1908. krenulo mnogo austrijskih izseljenika. U toj je naseobini podneblje loše, nema zdrave pitke vode, a ne poprimaju se nikakove zdravstvene mjere. Stanovi, sagrađeni od savezne vlade, od najgore gradiva i veoma nemarno zidani. Postupanje je naseobnih činovnika prema naseljenicima doseglo opasan stepen razuzdanosti i pokvarenosti. Naseljenici ne nalaze nikakove dobrohotnosti kod činovnika, dapače su izloženi njihovim najgorim nepravdama i samovoljnosti.

Naseljenici se obćenito tuže i na to, da su njihove kćeri izložene velikim pogibeljima u čuvenom smislu. Bilo je također tužaba za doorednom istovne tajne. Austrijski su naseljenici povredili istovne tajne. Austrijski su naseljenici koji su se tečajem ove godine nastanili, odputovali iz spomenute naseobine, djelomice uz gubitak svojeg imanja, te bijahu sretni, da su ju u obće mogli živi ostaviti. Prilike u ostalim naseobinama države Minas Geraes nisu mnogo bolje.

Živote prilike u saveznom kotaru Rio de Janeiro i u istome saveznom glavnom gradu, bijahu sasvim nepovoljne za evropske naseljenike usljed ogromne skupe.

Godine 1909. se je u Evropi tražilo radnika za gradnju željeznice u području gorale strije Amazone. Ali bi tu prilike podneblja imale biti veoma loše, pa se u obće kod gradnje željeznice u Brazilu često veoma slabo postupa i otkrbljuje evropske radnike, česa radi se preporuča čit veću oprez.

Na temelju prijave navedenih činjenica najozbiljnije se upozoruje one, koji hoće da sele, da se okane nepromišljenog izseljivanja u spomenute brazilske države.

Dopisi.

U Biogradu sila dotepuha baš dodijala.

Stvor prejav, bez izobrazbe a ohol kao i svi ostali ignoranti, potučajući se po svietu, tražio je sebi sličnih. Nigde ih nije mogao naći, Od svakuda gdje je dolazio, onaj koji je seliti, Poštenti, značajni k sebi mu ne dali, našao je sasvim sebi slična dotepuha. Može se reći: „likva našla čepinu“. Nekoi domaći, siromaši i u srcu i u duši, uz njih su pristali. Ovi, na te doplovljene tikve postavili obćinsku i benčarsku etiketu, i tikve i ako prazne, zvučie, pravče reklamu i zvučit će sve dok... puknu a s njih etiketa nestane.

Od glave riba smrdi. Biogradski načelnik stanuje u Zadru, u Biogradu ka je vidjeti riedko kada, a i tada ni da bi u obćinu povirio. Ne smije. Njegovi namještenici, njegovi zamjenici a i isti podložnici, postadoše satrapine ne samo obćinarima, nego i njemu istome. Tako su mah preoteli, da on od njih zavisi, oni njemu pravac odredjuju, oni mu i to baš očito i bahato zapoviedaju, a on bez nužne odvažnosti podlegne u svakome pitanju njihovoj sili. Vjerujem, da knez-načelnik pri takovoj i tolikoj njihovoj nezobzirnosti i bezobziranosti puno tripti u svome pomisli i vrijednanom dostojanstvu, a tripti jedino i tobože ad evitandum mala majora. Do kada će on, plemić, moći takovo stanje snositi, to ne znademo; al da je to na štetu ugleda njegovog, to valja da razaprire i čuti njegova rođbina, kojoj u istini, ali samo u Zadru, ne taj odvažnosti ni u kakvoj zgodi, ni u kojoj mi drago situaciji se nalazila.

Što gospodin načelnik može stanovati van obćinskog okoliša u Zadru, što on snosi i najveće poniženje od onih u kojih je mislio našti poštene i vjerne svoje pomoćnike, to ni možemo tripti, i ako je sve to s jednoga gledišta ponizuje, a s drugog protuzakonito; al da njegovi ljudi ponizuju, stetu nanose pa da morajno i ekonomski upropaćuju narod, koji je njemu, a ne njima svoje povjerenje izkazao birajući ga svojim upraviteljem, to tripti ne možemo, to ne dopuštamo. Financijalno i moralno propadnuće u koje obćina, a po njoj sav narod srče, obraz naš i dobar glas što je Biograd od vjaka kada uživao, ne dopuštaju nam, da ovakovo stanje dalje tripmo, pak ćemo morati ilustrirati i osebe i prilike, koje u našoj obćini vladaju, a da se i najslabiji i najmlitaviji osvjesti, te jednom snilnim satrapima dovikne: Dosta je, stanite, gonite mi se s očiju, obraz je moj, poštenje je moje po sriedi.

Odkad na obćini našoj zavladaše današnji ljudi, koji u ime načelnika vedre i oblače, od tad i u društvenim odnosajima idemo iz zla na gore, baš sanovrat srčemo. Borba proti svećenstvu najprije je zametnuta bila. Poput žabe koja je podigla nogu svoju da i ona podokvama bude, dva došlija, koji bi morali ozbiljno i duševno raditi i nastojati vršiti dužnosti svoje, stadoše širiti u ovome malom mjestancu vegradske lukuse, a da tim narad obsejne, eda ne uzmore vidjeti jaz i propast u koju ga guraju, da ne upozna njihove opakije namjere, njihove nesposobnosti, da u obćini svemu narodu ostano što je moguće duže vremena pravi tirani, a ne samo gospodari.

Iza kako su sustali, jer se narod počeo osvješćivati, u borbi proti svećenstvu, uhvatise se učitelja. Nagovaraju učenike na demonštraciju proti njihovim uzgojiteljima, proti učiteljima rovere, ruše im — baram to nastoje — ugled i dostojanstvo, a kad su to opako djelo izveli proti svome, sada — prošlih dana — začese isto nedjelje i proti nekoiom učiteljima iz drugih mjesta. Je li čovjek počeo zirkati, oči otvarati, te razabirati huncuštvo, sebičnost i opa-

činu njihovu, pa nemože više da im begeniše djelovanje, oni to dobro očute, pak sve upotrebljavaju, da ga barem moralno tobože ubiju pomoću furde njima slične.

Ala se ljuto varaju! Učiteljstvo i svećenstvo vidi na koji način hramlju bankari, tajnici i muzikanti. Banak je drven, lako se prevlađuje, tajništvo se kad tad očituje, a muzika ne riedko zasvira i mrtvačku koračnicu. A tad?! Kad se korito prevrne, nastaje svaka nevolja, a najgore će biti, kad pamet dodje a vrijeme prodje!
Još je nekad u obćini biogradskoj vladała zaslepljenost i sila, pak je bila i prestala. I sada vlada u pogoršanom obliku. I ova će prestati! Zdravi i osviješteni rođoljubi Biograda i okolice poradiće će složno, da skinu sa obćine svoje mruku koja ih muči i koja bi ih umorila i izila. Taj čas je blizu; „Štampa“ pomoći neće.

Iz grada i okolice.

Zadušnice za Dr. A. Starčevića. Javljuju nam iz Spljeta, da je na sv. misu koja je bila za upokođ duše blagopokoj. Dr. A. Starčevića dne 27. veljače u crkvi franjevacana na Dobrom bio dobar broj što pravaša što štovatelja blagopokojnog. Između ostalih da su bili gg. prof. Badovinac, Zgorelec, Mrduljaš, Barać, sudb. činov. Palunko, Štuk i drugi, te Dr. Majstratović i Dr. Trumbić. Onda dosta ućenika. Što je začudno jest da je bilo u Spljetu dućandžija tobože Hrvata koji nisu htjeli izložiti dotičnih oglasa sa crniim rubom. U Spljetu!

Obrtne zadruge u Murteru i Betini. Kako se u Tiesnom tumačio jedan članak našeg lista u broju 418 u smislu, kao da bi ona obćina bila protivna onim zadrugam, to nas sesa zanimane strane upozoruje da obćina tiesnjanska nije nikad bila protivna onim zadrugam, nit je lista protiv njima ikad poduzela. Dozvola za krčmarjenje u Betini, javljaju nam da je također uzsljedila prije ustanovljenja one obrtne zadruge. Ovoliko na razjašnjenje, što nam je inače bilo drago iztknuti.

Porota. Na 28. veljače t. g. započelo je u ovom gradu prvo redovito porotno zasjedanje. Prva je razprava bila proti Ivanu Peranu Božinu, Malj Peranu i Mahiji Peran ženi Božinoj iz Grebaštica radi zločina otmice i pokušnog silovanja odnosno sukrivstva u tim zločinima. Predsjedao je c. k. predsi. Šilohrić. Učestvuje u zastupao c. k. dr.ž. pododvjet. Dr. Jevčević, civilni stranku odv. Dr. J. Gazzari, a obranu odv. Dr. I. Krstelj. Prema pravorukcu porotnika bio je Ivan Peran priznat krivim zločina otmice počinjena s privalom maloljetne otmice dvojke, ali bez privole njezinih roditelja, je osuđen na pet mjeseci teške tamnice. Njegovi roditelji obluženici Božo i Matija priznaju su krivim zločina sukrivstva u istom zločinu i osuđeni svaki na tri mjeseca, a obtuženik Mate za isto sukrivstvo na dva mjeseca teške tamnice. — Na 1. o. m. j. započela je razprava proti obtuženiku Ivić-Pajac Paški pk. Ante iz Dripovaca radi zločina raznovrstnih krađja dielom izvršenih a dielom pokušanih, radi dvostrukog izvršenog umorstva na štetu Vase Graovca pk. Nikole i Nikole Graovca pk. Vase iz Štikova i radi dvostrukog pokušnog umorstva na štetu Dušana Graovca pk. Vase i Gjure Graovca pk. Vase iz Štikova. Učini, s kojih je obluženik tužen, dogodili su se u selu Štikovu u noći između 3. i 4. ožujka prošle godine. Razprava će trajati više dana. Predsjedao c. k. zem. savj. Benković. Obtužbu zastupa c. k. dr.ž. odv. Marcocchia, a obranu odv. Dr. A. Makela.

K požaru od 23. veljače. Dodatno našim vestima o ovoj nezgodi moramo danas konstatovati, kako su se osjeguravajuća društva „Danubio“ i „Penice“ pokazala najpripravnijaa, najsuosređljivija i najpospešnijaa u rješenju dotične likvidacije, dok to ne možemo na žalost kazati o društvu „Assicurazioni Generali“, koje ni do danas nije sa gosp. Vinkom Vučićem uredilo likvidaciju, već mu čini poteškoća i ne uzimajući u obzir, da je g. Vučić usljed požara imao silno materijalne i moralne štete. Još jedan dokaz kako se moramo držati uvijek i svagdje oni: Svoj svome!

Biserje hrvatskog narodnog jezika (Studija o poslovcama). Ovu krasnu radnju v.č. g. F. J. Miloševića, koja je izlazila u našem listu, vrlo je pisac odštampao u posebnoj knjižici, koja se prodaje u cieniu od 60 para, a za ućenike od 40 para. Još dođe je izlazila u „Hrv. Rieč“ pobudila je odmah veliku pažnju radi ozbiljnog i stručnog razpravljajaa o važnom izabranom predmetu, o našim poslovcama. Taj predmet pisac je obradio uprav dostojanstveno i iscrpljivo, a da se to još bolje vidi, dosta je navesti naslove pojedinih poglavlja nakon uvoda. Evo ih: 1. Omalovažavanje poslovice, 2. Upliv omalovažavanja poslovice na knjigu, 3. Značenje i postanak poslovice, 4. Dokazna vrednost poslovice, 5. Rad oko poslovice kod starih naroda, 6. Rad oko poslovice kod mo-

dernih naroda. 8. „Hrvatske narodne poslovice“ sveč. V. Skarpe. 9. Književna i znanstvena vrednost hrv. narodnih poslovice. 10. Ljepota hrv. nar. poslovice. 11. Ljubiteljima materinskog hrvatskog jezika. U ovom posljednjem poglavlju važan je nacrtn jednog sustavnog rada oko poslovice. — Ovo vrlo zanimivo i vredno djelo najtoplije preporučujemo svima.

Novaćenje. Poslovanje ovogodišnjeg glavnog novaćenja obaviti će se u doli naznačenim mjestima i danima točno u 8 sati prije pođne sljedećim redom: U Skradinu za obćinu Skradinsku dne 14. ožujka za I. dobnj razred t. j. rođeni godine 1889., dne 15. ožujka za II. i III. dobnj razred, t. j. rođeni godine 1888. i 1887. — U Šibeniku; za obćinu Zlarinsku dne 16. ožujka za sva tri dobnja razreda t. j. rod. 1889., 1888. i 1887. — U Šibeniku; za obćinu Šibensku dne 17. ožujka za I. dobnj razred od ždrieбанog broja 1 do broja 440 rođeni 1889., dne 18. ožujka za I. dobnj razred od ždrieбанog broja 441 do 564 rođeni 1889., onda za II. dobnj razred rođeni 1888., dne 19. ožujka za III. dobnj razred rođeni 1887. U Šibeniku; za obćinu Vodičku dne 21. ožujka za sva tri dobnja razreda rođeni 1889., 1888. i 1887, onda za tuđe vojno-obvezanike. — U Tiesnome; za obćinu Tješansku dne 11. travnja 1910. za sva tri dobnja razreda, rođeni 1889., 1888. i 1887.

Kazalište. U subotu na večer data je vesela igra: „I Marostegari a Roma“. U nedjelju komedija: „Le grosse manovre“ koja je mogla slobodno izostati. U ponedjeljak Goldonijeva komedija: „Sior Todero brontolano“. — Sinoć bila je korisnica vriedne prve glumice gdje. Giuseppe Bianchini sa Goldonijevom „La serva amorosa“ i liepom farсом: „Le done che pianze“. — Večeras vesela komedija: „Severia e debolezza“ od Giordani-a.

Kotarska gospodarska Zadruga u Šibeniku broji danas već preko 500 članova. Vrlo liepo. Samo napried.

Radi preobilna gradiva morali smo izostaviti neke stvari.

Iz hrvatskih zemalja.

Ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je nadalje sljedeće priose: Obćinsko upraviteljstvo Imotski u ime podpore za g. 1909. 200 K. — Don Stjepan Bojanić, blagajnik družb. podruž. u Jelsi 10 K. — Uprava „Hrv. Krune“ u Zadru prinosi za g. 1909. 882.67 K. — Stjepan Gamulin u Jelsi prihod od razprodaje cigaretnog papira u drugom poljeću 1909. 497 K. i 16 fl. — Gosp. Rikard Katalinić Jeretov Zadar u nadopunjenje sabranih priosa za g. 1909. 80.56. — Ista na račun svoje utemeljiteljne svote 50 K. — Družb. podružnica u Dubrovniku u ime priosa za g. 1909. 2000 K. — Seoska blagajna u Baški, u ime podpore 50 K. — Družb. podružnica u Jelsi u ime članarine za god. 1909. 190 K.

Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru. Ovih je dana tvrdka Ivan Lentić u Milni (Dalmacija) ponovno poslala drušbu sv. Ćirila i Metoda 400 K za postoljak na prođanom sapunu. Kad se uvaži da je svaki početak težak osobito u ovakovim poduzećima, da je uzprkos osobite utakmice, koju vode razne židovske tvornice proti drušbinom sapunu u ovo kratko vrijeme, već od prodaje istog odpađo družbi preko hiljadu kruna, onda je lahko pojmivo, da za kroz nedaleku budućnost će sapun postati jedan od glavnih vrela drušbinog prihoda. Nego družbine su potrebe preveć velike. Družba treba jake i obilate pomoći, da može svoj blagotvorni rad oko podizanja i prosvjetljivanja ugroženog hrvatskog življa u Istri u što širina dimenzijama razviti. — Prihodi joj se umanjuju, a sa monopolom žigica joj prieti izčeznaće jednog od glavnih izvora koristi. — Da to nadoknadi barem djelomično, povjerila je istoj tvrdki Ivan Lentić u Milni, da dogovorno sa jednom najvećom češkom tvornicom u promet stavi (uz već postojeći obćini sapun i stearične svieće) i fini toaletni sapun i crkvene svieće, koje će u najkraćem roku u promet ući. Vrsti koli sapuna toli svieća po strokovnjacim priznate su kao najbolje, te nema dvojbe, da će i ti drušbinim predmeti naići na liep odziv kod naših trgovaca i trošioaca. Za dobru i solidnu poslužbu i umjerene cienne najbolje nam je jamstvo što su proizvođi jedne od najvećih i najbolji čeških tvornica. Da mušterije u Istri i Hrvatskoj budu dobro i točno poslužene, tvrdka Ivan Lentić povjerila je zastupstvo i dobro obskrbljeno skladište našim vriednim i rođoljubnim trgovim gg. Vjenc. Lenac i Jos. Neger na Rieci, te će mušterije od njih moći dobiti drušbinog sapuna i svieće. Družbino ravnateljstvo apelira na rođoljublje naših trgovaca da odbace tuđe proizvode i da kupuju samo drušbin sapun i svieće, jer osim što time (bez svoje štete) doprinose obol istarskoj sirotinji, podpomagaju naše domaće

veletržce i slavensku industriju. Domaćice tražite samo drušbin sapun i svieće, jer znajte da ako sama jedna trećina hrvatskih domaćica bude trošila drušbin sapun i svieće, družba će crpsti na tome preko 50.000 kruna godišnjeg prihoda i time davati duševne hrane više hiljadam istarske još zapuštene djecice.

Jedan novi hrvatski list. Od nove godine izlazi prvi hrvatski list za Hrvate šopronjske, mošonske i željezne županije. Ne može se doduše reći, da nisu dosada imali uikakove duševne hrane, ali ta je bila tako mrvava, da se mršavije ne može ni pomisliti: dva-tri kalendara, po koji molitvenik, pa smo gotovi. Narod izdavanje ovih novina radošću susriće.

Novi izum. Josip Zimmermann, poduzimač gradjevina i ugledni gradjilin u Novom Slankamenu pronašao je novi sistem za gradnju kružnih peći, koje trebaju 25 po sto manje uglja od staroga sistema kružnih peći.

Škole u Hrvatskoj. Statistički podatci daju u porastu i narodnosti škola od godine 1907. na 1908. sljedeću razliku: Godine 1908. bilo je u Hrvatskoj 1536 pučkih škola, za 32 više od god. 1907. Hrvatskih škola bilo 1449, (za 20 više od prošle godine); madjarskih 51 (za 8 više); njemačkih 32, (2 manje); slovačkih 4 (jedna više). Broj školske djecice bio je 1908. svega 253.337 (12.075). Od toga pada na Hrvale katolike 159.919 (9.919), na pravoslavne 57.598 (3.539), na Magjare 8838 (950), na Niemce (god. 1907. 317 vjeće).

Stanovništvo u Hrvatskoj. Kr. ugarski statistički ured iznosi ove podatke: God. 1908. Hrvatska je brojila 2.655.629. Po narodnosti pućanstvo dielio se: Hrvati 1.617.447 (god. 1907. 1.601.115), Srbi 667.522 (g. 1907. 660.640), doseljenici: Magjari 115.100 (g. 1907. 112.450); Niemci 155.767 (godine 1907. 153.806), Slovaci 21.711 (g. 1907. 21.201). — God. 1907. izselilo se iz Hrvatske 25.493, a god. 1908. samo 5.045 duša. Od toga pada na Hrvate 3153 (g. 1907. puda 15.461), na Srbe 885 (g. 1907. pada 6494), na Madjare 168 (g. 1907. pada 765), na Niemce 519 (g. 1907. pada 1890). God. 1908. uselilo se u Hrvatsku 6864 osobe, dakle 172 više no god. 1907.

Narodno gospodarstvo.

Osjeguranje stoke. O velikoj važnosti osjeguranja stoke za velika, a osobito za mala seljačka gospodarstva, pisalo se i razglabalo mnogo, ali se malo šta u praktičnom životu korisnoga i solidnoga provelo. Zagrebački „Obzor“ kaže, da se kod županijske oblasti bjelovarske-krizevačke izradjuju pravila za osjeguranje stoke, koji u uređbu već više godina tražili napredni ovčari. Odbor županije bjelovarske imade nakanu, da prevede to osjeguranje samo u području svoje županije, dočim druge županije u Hrvatskoj u tom ne sudjeluju. Nu čini se, da se osjeguranjem samo u jednoj županiji neće moći udovoljiti obvezama prema osjeguranicima. — Naše zemlje u državi odlično su poljodjelske. A najglavniji je prihod stoćarstvo i mlječarstvo. Ta grana narodnog gospodarstva u vječitijoj je borbi za svoj obstanak radi marvinskih pošasti. Pretrpjeli bi ih bili manje, da se je tomu prije pomjelo. Te sve činjenice nukaju nas, da stavimo odlučan predlog. Mjerodavnim činbenicama pako, ako im je zbija stalo do razvoja stoćarstva, nalaze dužnost, da čim prije nešto u tom pogledu učine. „T.L.“

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Oglas.

Zemaljsko gospodarsko vjeće u Zadru svojim oglasom od 30. siječnja t. g., naznačilo je točno u koju cieniu mogu članovi „Kotarske gospodarske zadruge“ da naruče svoje gospodarske potrebštine.

Ali uzprkos tome oglasu, koji je gospodarske vjeće, pa i uprava šibenske „Kotarske zadruge“ razaslala u velikom mnoštvu primjeraka, ipak još i dandanas stižu na upravu „Zadruge“ bezbrojne molbe za pupost cienama raznih gospodarskih predmeta.

Obzirom na navedeno podpisana uprava časti se javiti, da u budućno članovima „Kotarske gospodarske zadruge“ nije od nužde da za predmet kojima je zemaljsko gospodarsko vjeće već ustanovilo snižene nabavne cienne šalju molbe zadruzi, jer članovi imadu pravo za oglasne cienne prijaviti zadruzi koliko je svakom pojednom članu potreba od kojeg predmeta za svoju vlastitu porabu.

Gumenim vrpčama za zeleno navrćanje „Zemaljsko gospodarsko vjeće u Zadru“ obilato je cieniu na 18 kruna za svaki kilogram, (dočim je ciena za nećlanove K 30), pa se na temelju spomenutog oglasa pozivaju članovi „Kotarske gospodarske zadruge u Šibeniku“, da najdulje do 15. ožujka t. g. prijave zadružnoj upravi, koliko svakom pojednom članu treba tih gumenih vrpca za navrćanje, ali samo za vlastitu porabu. Tom prilikom treba za te gume vrpce uplatiti i odnosni iznos nabavne cienne.

Napominje se, da nećlanovi Zadruge ne će pod nijedan način dobiti gume, a svakom članu

Zadruge dozvoljeno je predbrojiti se samo za toliku količoku gume, pa i ostali gospodarskuj potrebština, koliko je svakome članu potrebno liha za njegovu vlastitu porabu, te će Zadržna uprava strogo paziti, da se točno vrši ova ustanova.

Istodobno obavješćuje se gg. Članove Zadruge da su noževii za navrćanje, brusevi, plutivi čeповi, žica za navrćanje na suho, kao i razno povrno sijenje već naručeni kod „Gospodarskog vjeća u Zadru“ i da će se ti predmeti davati uz oglasnu cieniu samo članovima Zadruge, a svaki družinari treba, kada dodje pridignuti što u skladište, da donese sobom svoju člansku primku.

Oni, koji nas pitaju, da im se pošalje oglas od 30. siječnja t. g. i oglas glede sumpora i t. d. neka se malo ustpre. Dobit će ih odmah, netom nam stignu od Gospodarskog vjeća.

U skladištu kotarske gospodarske zadruge u Šibeniku moći će članovi Zadruge dobiti sumpora i galice u svakoj količoki uz sljedeće cienne i galice zamjebene čistoće 98—99%, po 48 Kruna kvintal.

- a) za sumpor neogalicičen, dva puta rafiniran, (doppio raffinato) finoće 60/65 Chancel u prtenim vrećama od 50 kg. uz cieniu K 6.90
- b) za istu vrstu sumpora, samo ogalicičnu u 3%, u prtenim vrećama od 50 kg. uz cieniu od K 7.90.
- c) za neogalicičen sumpor La extra Trezza finoće 70/75 Chancel u platenim vrećama od 50 kg. uz cieniu od K 7.90.
- d) za istu vrstu sumpora, samo ogalicičnu u 3%, u platenim vrećama od 50 kg. uz cieniu od K 9.20.
- e) za povjereni neogalicičen sumpor Trezza finoće 85/95 Chancel u platenim vrećama od 25 kg. uz cieniu od K 4.40.
- f) za istu vrstu sumpora samo ogalicičnu u 3%, u platenim vrećama od 25 kg. uz cieniu od K 5.10.

Ove se cienne razumievaju za svaku vreću sumpora franko u skladištu Poljodjelske Poslovnice, dočim prevozni troškovi stali će na teret naručiteljev.

Glede krumpira za saditbu javilo je Zemaljsko Gospodarsko Vjeće da će stići kod malo ledeno vrijeme na sjeveru puposti. Čim stigne javiti ćemo zanimanim strankama.

Od Uprave kot gospod. Zadruga*

Predsjednik Dr. Krstelj. Tajnik Ante Vender.

Br. 1846.

Natječajni oglas.

U smislu osnove o preuđređjuju službe redarstva kod ove obćine, prihvaćene u sjednici obćinska vjeća dne 28. travnja 1907. br. 3799, otvara se natječaj na četiri mjesta redara trećeg razreda sa godišnjom plaćom od K 880, s godišnjim paušalom od K 160, te s pravom na neprestane petogodišnje doplate od K 60.

Plaću i paušal primat će u poplatnim mješnim obrocima, a imat će pravo i na mirovinu, te na obstrku njihovih udovica.

Pravo na mirovinu postići će oni, kojima to prizna obćinsko upraviteljstvo nakon dvogodišnje kušnje, koja će nakon priznanja prava na mirovinu biti takodjer u nju ubrojena, a od toga doba uračunat će se u mirovinu i petogodišnjice.

Za postignuće mirovine u iznosu ciele plaće zahtjeva se redarstvena služba od 30 godina.

Potanje odredbe glede pravnih odnošaja redarskog osoblja sadržane su u gorespomenutoj osnovi.

Od redara izkusije se.

1) nepriekorani život, dostatna umna i tjelesna sposobnost, navršena 24. godina života a ne prekoraćena 40.

2) podupuno poznavanje hrvatskog jezika. Natječajnici prikazati će molbe obskrbljene izpravama, koje potvrđuju od njih zaiskano pod 1), 2).

Šeb. ovome natječaju traje do 15. ožujka t. g. Rokovnik, 1. ožujka 1910.

Od obćinskog upraviteljstva.

Načelnik Dr. Krstelj. Prisdjednik P. Ćikara.

Mreža (ribarskih)
bogato skladište kao i zastupstvo od prvih svjetskih
tvornica mreža od pamuka
prve zajamčene vrsti. Ciena umjerena.
Juraj Gamulin
1-20 u Jelsi (otok Hvar, Dalmacija).

Prodaju se dvie kuće

sa jednim vrtlom i jednim oborom uz povoljnu cieniu. Upitati se kod vlastnika:

Niko Bakašun, Šibenik. 4-6

Minlos ševom Prah za Pranje

Kav što i ON, viši na tom Milijon

veli poznati i uvaženi kemičar industrije sapuna gosp. Dr. C. DEITE u Berlinu, da posjeduje veliko svojstvo pranja

veće od sapuna ili sode i sapuna. bez da djeluje štetno na rublje.

Minlos šev prah za pranje je prema tome najbolje sredstvo za pranje rublja; štiti laneno tkanje mogućim najboljim načinom, **čistino** je i daje sjajnu bjeloću i podpunu bezmirisnost.

Zamotak od 1/2 kg. stoji samo 30 filira.

Dobiva se u drogerijama, trgovinama kolonijalne robe i sapuna.

Engros kod **L. Minlos, Beč 1., Mülkerbastei 3.**

8-14

Dobro sieno

prve vrsti, inbalano, tko želi kupiti, neka se obrati na

Ivana Marasa trgovca u Vodicam i Lišani-Ostrvica (Benkovačkog kotara).

5-6

žita i kukuruza

dobre i čiste vrsti u manjoj i velikoj količici tko potrebuje, neka se obrati na

Ivana Marasa trgovca u Vodicam i Lišani-Ostrvica (Benkovačkog kotara).

5-6

Čudo američanske industrije jest novoizumljeno

Držalo za zbrajanje („Maxim“)

uredjeno spremom za crnilo i olovku.

Ovaj izvanredno duhovito konstruiran aparat služi u svrhu brzog i sigurnog zbrajanja. Glavno je njegovo svojstvo jednostavno rukovodjenje i bezprikorna funkcija. S jedne strane uklanja duševno opterećenje, jer se kroz satove neprestano rađeć sa „Maxim“-držalom, ne opaža nikakova klonulost duha i toli štetna živčana napetost, s druge je strane sigurnost radnje i prištednja vremena zajamčena. **Ciena po komadu** sa točnom i lakho shvatljivom uputom K 10-60; za pouzedećem uz dostavu svote unapried K 10. — Naručuje se kod glavnog odpravništva: **Em. Erber, Beč, II, 8, Enngasse broj 21.**

2-12

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemičko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, urešana, za šetnju, kazalište i pivove. Osim toga zastore, prostirače, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje: **JULIO RAGANZINI** Glavna ulica.

1. IX.

Pozor! Kod podružnice za Trst, Istru i Dalmaciju ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze „Ljubljani“

može se dobiti uz najpovoljnije cene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg živeća, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, zelja, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta uvela škont od 2%, na svu robu bez razlike, za fakture izplative kroz 30 dana, a to da olahkoti trgovcima knjigovodstvo.

Podupirati Gospodarsku svezu, patrioitična je dužnost svakog našeg trgovca.

Cienike i uzorke šalje se badava na zahtjev.

Ravnatelj i poslovodja: **S. H. Škeri, Trst.**

19. II.

Objava.

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, najskolji trgovcima i obrtnicima, da sam nau- miodskora otvoriti ovdje prvu ovakove vrsti na našem jugu

Tvornica papirnatih vrećica za trgovačku porabu.

Na to sam se odlučio i srazloga, što se je dosle iza ovakove stvari moralo naše občinstvo obraćati van pokrajine i podupirati svojim novcem tuđu poduzeća.

Moja tvornica papirnatih vrećica biti će uredjena sasvim po zahtievima moderne tehnike i biti će snabdjevena sa onim raznolikim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt.

Prama tomu očekujem, da ću u ovom podhivatu bit izdašno podpomozhen t. j. počas- čeen cienjenim naručbama iz svih zemalja, gdje je našeg naroda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić trgovac i posjednik.

33

Svoj svome!

Veliko skladište gotovih odjela za gospodu

Saisona 1909-1910

Pio Terzanović * Šibenik *

Javljam štovanomu gradjanstvu, da mi je ovih dana pri- spjela od jedne glasovite krojačnice velika količica gotovih odjela i kaputa za gospodu. Ova se odjela osobito odlikuju radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti ciena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtievu udovoljiti.

Preporučujuć se bilježim se veleštovanjem

18. IX.—18. III.

Pio Terzanović.

Ciene vrlo nizke!

Hrvatska vjeresijska banka

Podružnica Šibenik.

Dionička glavnica - - - - K 1,000.000

Pričuvna zaklada i pritičie K 150.000.

CENTRALKA DUBROVNIK - - - - Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - - - prima uložke na knjizice u konto ko- rentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vriednine. Devize se preuzimlju naj- kulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - - - kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, va- lute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod držabanja. Revi- zija srećaka i vriednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica - - - - daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

93-93

Važno za svakoga!

Gustav Marko Trst

Podružnice: Via Giulia br. 33. Via Giulia br. 16. Via Acquaforte br. 65.

Podružnice: Via Barriera vecchia br. 33. Via Colonia br. 17. S. Giovanni di Guardiella br. 871.

Telefon br. 1930. Centrala: Via Giulia br. 20. Telefon br. 1930.

Tekućiracun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stakala prostih, apaniranih i za ures.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocalnike, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količice naročutih tvari u ocalniki, porculani.

Ciene umjerene koje se ne boje utaknice.

Na zahtjev šalje se cienici badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrđka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

26. II.

Poduzeće za sjajne i razne sprovode

II., III. i IV. reda

Šibenik, kuća Mir. Šupuk-a (Varoš).

Preporučujem se p. n. občinstvu, da podupre ovo moje poduzeće, zasnovano sada da dodjem u susret potrebama pučanstva, osobitim pogledom na umjerenost ciena.

Cienike na zahtjev dajem svakome na ogled.

Jamčim za posve tačno i pospjiesno udovoljenje naručbama cienjenih mušterija.

S odličnim poštovanjem.

3-3

Toma Colombo p. Josipa.